

ACTIVITATS — L'APLEC DEL REMEI	I PROPERAMENT...	TNC & TAPES
Exposició Clavé Vestíbul principal Octubre 2016 Entrada gratuïta	06/10/16 – 30/10/16 El coratge de matar <i>Lars Norén</i> Sala Petita	Noves tapes i platillos que canvien segons mercat. Per gaudir abans o després de la funció. I també els menús «Exprés» i «Piscolabis del teatre», sense esperes amb reserva prèvia: 933 065 729 restaurant@tnc.cat
Conferència Sobre Josep Anselm Clavé Roger Canadell TNC, Sala Gran 01/10/16, 19 h Activitat gratuïta	08/10/16 Museu Obeses <i>Obeses</i> , Concert Sala Gran	
Ruta literària <i>Sobre la incidència de Clavé en l'oci barceloní i en la seva activitat política</i> Enric Ciurans Plaça de Medinaceli 06/10/16, 19 h Activitat gratuïta	20/10/16 – 30/10/16 Celestina <i>Fernando de Rojas</i> Sala Gran	
Xerrada <i>Teatre, llengua i societat al vuit-cents</i> Joan-Lluís Marfany Restaurant del TNC 23/01/17, 19 h Activitat gratuïta	27/10/16 – 28/10/16 Lluïll a la Ciutat Nova <i>Teresa Vilardell i Miquel Casamayor</i> Sala Tallers	Fotos: David Ruano Disseny: Formas DL B 20778-2016

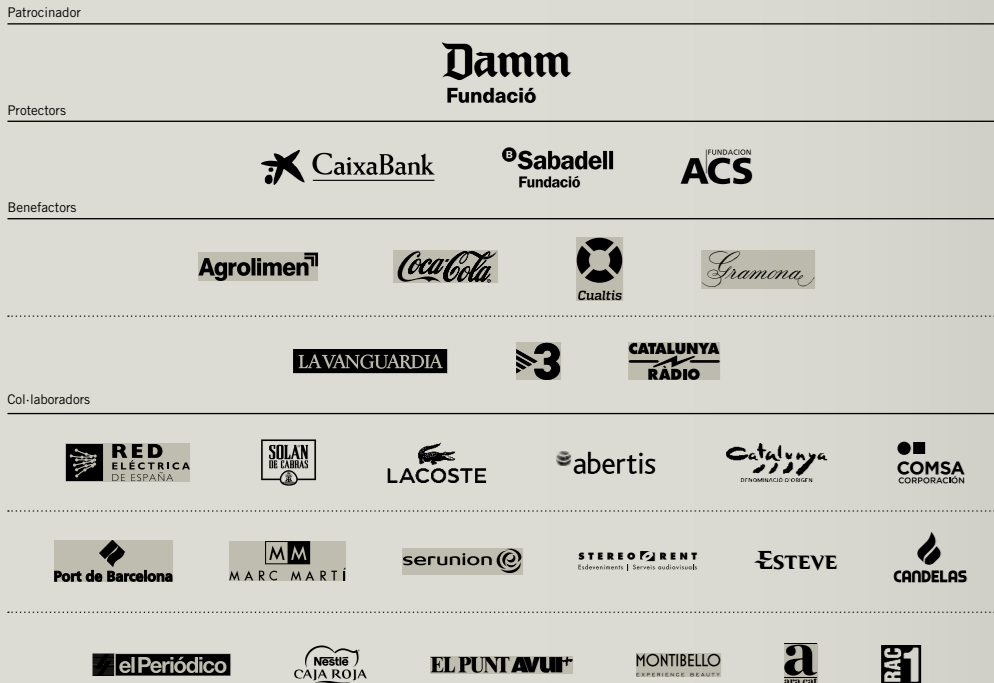
Patrocinador

Damm
Fundació

Protectors

Benefactors

Col·laboradors

Ricard Vinyes, *La presència ignorada. La cultura comunista a Catalunya (1840-1931)*. Barcelona: Edicions 62, 1989

El programa d'intervenció cultural de J. A. Clavé no havia sorgit d'un desert; més aviat constituïa una activa explicació del comunisme crític-utòpic. Al cap i a la fi, quan Clavé aconsellava: «Instruïu-vos i sereu lliures, associeu-vos i sereu forts, estimeu-vos i sereu feliços», identificava els vells objectius de canvi social amb una revolució moral.

I això va ser rellevant en la configuració de la tradició comunista, que a través de l'acció claveriana deixava una petja nítida en la cultura de les classes subalternes, escampant, popularitzant uns valors ètico-socials distintes, alternatius als de les classes dominants, si bé a la llarga les seves expressions concretes fossin fins a cert punt assimilades i neutralitzades. Però va quedar-ne una noció organitzativa de la cultura que havia de marcar fortament el desenvolupament de la cultura nacional.

En realitat, la funció copulativa del cant coral entre predicació socialista i revolució moral no era un fenomen autòcton, particular. El cant coral constituï un important element del socialisme francès i contribuï a generar conclusions sobre el compromís dels artistes amb els moviments revolucionaris, i aquesta va ser una obra bàsicament saint-simonià.

Quan després dels fets revolucionaris de 1830 els saint-simoniens van adquirir una situació de llibertat en la propagació de les seves propostes, en el que més es van esforçar va ser a elaborar una teoria de l'art. I el primer resultat fou *Aux artistes, du passé et de l'avenir des Beaux Arts, doctrine de Saint-Simon*, d'Emile Barrault, editada el 1830. Gosaria dir que era el primer esforç per vincular el moviment romàntic al socialisme: l'art constituïa l'essència del «nou cristianisme» saint-simonià; més exactament, l'art era la religió de la revolució (així, doncs, la seva morfologia, la seva litúrgia, l'expressió formal normativa de la seva moral) i els artistes n'eren els sacerdots. [...] L'art que amb més dedicació

es va practicar i experimentar fou el cant coral, que absorbí tot el temps lliure de la col·lectivitat. [...]

Aquest ambient sistematitzà la idea de l'artista com a «sacerdot social», un apòstol que havia de predicar una nova estètica corresponent a un món nou, i per tant havia d'experimentar i ser avantguarda en el mateix equilibri que ho era la societat igualitària. L'art social només podia ser d'avantguarda, i l'assimilació d'aquest vincle per determinats intel·lectuals —Sand, Hugo, Liszt— provocà exploracions artístiques sorprenents. [...] Músics afamats desenvolupaven el seu esforç creatiu conforme a les normes saint-simoniànies de l'art social. [...] També Wagner, és clar, que després de participar en els complots per a l'alçament de la ciutat de Dresde juntament amb Bakunin i l'arquitecte Gottfried Semper (que fundaria l'arquitectura funcionalista) el 1849, fugí a Weimar. I d'allí a Suïssa. I d'allí a París, on conegué les propostes saint-simoniànies i trobà temps per llegir *Què és la propietat*, de Proudhon. De retorn a Suïssa, Wagner escriví un fulletó: *L'Art i la revolució*, que circulà amb profusió entre els medis revolucionaris francesos. En aquesta època (1850) sembla que Wagner va ser influït per lectures de Marx i Engels que li proporcionà Bakunin, i també per lectures d'autors anarquistes i d'altres tendències socialistes.

El 1845 Wagner estrenava a París *Tannhäuser*. Proposava la idea de l'amor com a mitjà de redempció social i espiritual per damunt dels convencionalismes del costumari burgès. Conten que la xiulada va ser esplèndida, i que un dels pocs que va aplaudir es deia Baudelaire. Anys més

tard —1862— Clavé feia cantar la *Marxa del Tannhäuser* als jardins d'Euterpe. Era la primera vegada que Wagner se sen-

tia als Països Catalans, i no era accidental que l'introduïdor fos Clavé. [...]

Clavé decidí que organitzaria una associació de resistència obrera; recol·lectarien els cabals donant repertoris musicals. [...] Encara adolescent, s'havia guanyat la vida fent de violinista en un cafè. Va haver de deixar la feina a causa d'una antiga dolència oftàlmica que no li deixava llegir les notes escrites al paper pautat, damunt el faristol.

Havia canviat el violí per la guitarra i començà a trepitjar cafès, tavernes i merenders de dins i fora muralles, tenia catorze o quinze anys quan començà. Però el canvi no havia estat tan sols d'instrument, també havia començat a cantar, ell sol, composicions amb música i lletra gairebé sempre pròpia. Poc després féu pinya amb Oleguer Burés i amb Jacint Carbonell, enfardador. Els havien conegut arreu i havien ajudat a difondre les cançons utilitzant els mitjans més populars de l'època: plec volants amb la lletra de les cançons; la col·lecció es deia *El Cantor de las hermosas*. [...]

Quan les barricades del 42 ajudà a defensar-les, i a l'any següent seguí les ordres de la Junta Central i atacà la Ciutadella. Després va continuar cantant amb en Burés i en Carbonell i els resultats no eren dolents. [...] Pensaven que una associació de resistència podria viure de la música. En realitat, l'intens ambient musical que es vivia a la ciutat a la dècada dels quaranta feia raonable aquella idea. [...]

Les quotes setmanals alimentarien la Caixa de Socors, que es destinaria a sufragar situacions de malaltia, o de manca de treball, o de qualsevol dolorosa eventualitat. Però la caixa es capitalitzaria sobretot amb els beneficis procedents dels repertoris musicals dels associats constituïts en orquestra de flautes, cítares, guitarres, violins i violoncel·les. Sí, aquest seria el vessant lúdic de l'entitat, i la seva tapadora. Així va ser. Es digué La Aurora, i la seva primera presència pública ressenyable fou en el Carnestoltes de 1846. La singu-

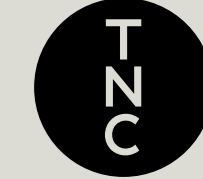
laritat de La Aurora no era, per tant, el seu caràcter musical, sinó la seva finalitat política. [...]

Des de l'experiència dels quatre anys de vida de La Aurora decidí que el camp en el qual elaboraria el seu pensament dominant seria l'educació moral dels treballadors. Una educació moral no en sentit normatiu, no indicant què fer i què

no fer amb puntualitat, sinó una educació moral entesa com l'adquisició d'hàbits culturals destinats a fer prendre consciència de la pròpia dignitat de classe: «En lo banquet del mon avuy l'obrer ja hi cap». I tres eren els valors

constitutius de l'ètica que dignificava els treballadors: *Progrés, virtut i amor*; valors que connectaven realment amb el discurs que en aquells anys havia anat constituint el comunisme crític-utòpic, amb Monturiol i els seus icarians entre els quals figurava el mateix Clavé.

La segona decisió es referia a la forma d'intervenció: desenvoluparia principalment l'afecció al cant en una societat que, segons sembla, tant l'apreciava. Finalment considerà que l'èxit d'aquell projecte depenia de l'arrelament organitzatiu del model bàsic, la societat de resistència que, a més, seria difusora de tot el projecte de moralització a través del cant, del ball i la festa, en una mena d'actualització dels costums gràcies a una finalitat global política, la igualtat. El moment esplendorós d'aquest programa va ser el Carnestoltes de 1860. [...]

L'APLEC DEL REMEI de Josep Anselm Clavé

